

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KARİKATÜRÜN A2 SEVİYESİNDE DİL BİLGİSİ ÖĞRENME BECERİLERİNE KATKISI ÜZERİNE BİR UYGULAMA: HÂL EKLERİ ÖRNEĞİ*

AN APPLICATION ON THE CONTRIBUTION OF THE CARICATURE TO GRAMMAR LEARNING KNOWLEDGE SKILLS IN LEVEL A IN TURKISH TEACHING FOR FOREIGNERS

*Hatice SAAT***

*Mehmet ER****

*Aliye Uslu ÜSTTEN*****

Özet

Yabancılara Türkçe öğretimi üzerine yapılan araştırmalar görsel-işitsel uygulamaların dil öğretimine dair etkilerini açık bir biçimde ortaya koymaktadır. Görsel materyaller dil öğretiminin etkin şekilde yapılmasını sağlamakla birlikte, bilgilerin kalıcılığını artırması açısından da önemli bir yere sahiptir. Dil öğretiminde başvurulan görsel araçlardan biri de karikatürdür. Yapılan araştırmalar, yabancılara dil bilgisi öğretiminde en büyük sorunun hâl eklerinin öğretiminde yaşandığını göstermektedir. Bu durum, sorunu çözmeye yönelik farklı yöntem ve tekniklerin üretilmesini gerektirmektedir. Bu araştırmanın amacı karikatür destekli dil bilgisi öğretiminin Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin dil bilgisi düzeylerini belirlemedeki kullanılabilirliğini belirlemektir. Çalışmanın evreni, Gazi Üniversitesi Gazi TÖMER’de Türkçe öğrenen A2 seviyesine başlamış yabancı uyruklu 30 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 20.0 programı kullanılarak doğru ve yanlış olarak kodlanmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemlerinden frekans ve yüzde kullanılmıştır. Çalışmanın sonunda, karikatür destekli öğretimin dil bilgisi öğretiminde ortaya çıkabilecek öğrenme güçlüklerini gidermede ve başarıyı artırmada etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre karikatürle gerçekleştirilen öğretim yöntemi öğrencinin yorum gücünü arttırmakta ve kolaylıkla neden-sonuç ilişkisi kurmasını sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe öğretimi, dil bilgisi öğretimi, görsel materyal, karikatür

* Bu makale, 4-6 Ekim 2018 tarihinde Ankara’da düzenlenen “XI. Uluslararası Türkçenin Eğitimi- Öğretimi Kurultayı”nda sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş hâlidir.

** Öğr. Görevlisi, Gazi Üniversitesi TÖMER, Ankara, haticesaat@gmail.com

*** Öğr. Görevlisi, Gazi Üniversitesi TÖMER, Ankara, mhmtter@hotmail.com

**** Doç. Dr., Gazi Üniversitesi TÖMER, Ankara, aliyeuslu@yahoo.com

Hatice Saat, Mehmet Er, Aliye Uslu Üstten
Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karikatürün A2 Seviyesinde Dil Bilgisi Öğrenme
Becerilerine Katkısı Üzerine Bir Uygulama: Hâl Ekleri Örneği

Abstract

Research on teaching Turkish to foreigners clearly demonstrates the effects of audio-visual applications on language teaching. Visual materials have an important place in terms of increasing the permanence of the information while providing language teaching effectively. One of the visual tools used in language teaching is caricature. The researches show that the biggest problem in teaching grammar to foreigners is in teaching cases. This necessitates the production of different methods and techniques to solve the problem. The aim of this study is to determine the usefulness of caricature supported grammar teaching in determining the grammar level of Turkish learners. The population of the study consists of 30 foreign students who have started A2 level at Gazi TÖMER. In the study, content analysis method was used among quantitative research methods. The data obtained were coded as “correct” and “wrong” using SPSS 20.0 program. The frequency and percentage of descriptive analysis methods were used in data analysis. As a result, it was concluded that caricature supported teaching was effective in eliminating the learning difficulties and increasing the success that might arise in the teaching of grammar. According to this result, the teaching method which is carried out with caricature increases the students’ commentary power and enables him/her to easily establish cause-effect relationship.

KeyWords: Teaching Turkish to foreigners, teaching grammar, visual material, comics

GİRİŞ

Görsel materyaller dil öğretiminin etkin şekilde yapılmasını sağlamakla birlikte, bilgilerin kalıcılığını artırması açısından da önemli bir yere sahiptir. Dil öğretiminde başvurulan görsel araçlardan biri de karikatürdür. “Karikatürler, abartılı çizilmiş karakterleri günlük olaylarla ilgili diyaloglar vasıtasıyla mizah ve hicivle birleştiren görsel araçlardır” (Keogh ve Naylor, 2000; Stephenson ve Warwich, 2002; Coll, 2005). Eğitimde rekabetin oluşması ve tekdüzeliğin etkisini yitirmesiyle yoğunlukla teknolojik ve görsel araçların kullanıldığı farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Bu sayede önceleri yalnızca mizah unsuru olarak görülen karikatür birçok alanda olduğu gibi eğitimde de amacına göre şekil değiştirmiştir. “Karikatür etiketi birçok kişi tarafından yalnızca mizah unsuru olarak görülüp yanıltıcı bir anlam taşıyabilmektedir. Kavram karikatürleri her zaman mizah ve hiciv kullanmaz. Çoğunlukla seçmeli bir soru formunu izlerler. Ayrıca diyalog formunda yazılı bir metni görsel uyaranlarla birleştirirler” (Keoghand ve Naylor, 1999, s. 432).

Karikatürler anlam bakımından dört başlık altında sınıflandırılabilir:

1. Editöryal karikatür (Siyasi karikatür): Esprisi gazete ya da dergi yöneticilerince oluşturulan karikatürlerdir (Şenyapılı, 2003, s. 107).

2. Mizahi karikatür: Güldürme amacı taşıyan karikatürlerdir.

3. Açıklayıcı karikatürler: Açıklayıcı karikatürler; öğrenme materyalleri veya reklamlar ile bağlantılı olarak kullanılan, onlara ilişkin önemli noktaları açıklar. Eğitsel bir metni veya reklamı güçlendirmek için gerekli olan süreçlerin görsel temsillerini sağlarlar (Uğurel ve Moralı, 2006, s. 35).

4. Sanat karikatürü (humoristik desen): Güldürme amacı ikinci planda olan, daha çok düşündürmeye yönelik çizilen karikatürlerdir (Özer, 1998, s. 47).

Kurgu yapı özelliklerine göre ise karikatürler, vinyet, tek kareden oluşan ve birden çok kareden oluşan karikatür şeklinde üç grupta incelenebilir. Vinyet karikatürde herhangi bir yazıda anlatılanlar görselleştirilir. Tek karelik karikatürde espri tek bir karede, tek aşamada anlatılmıştır Çok kareli karikatürlerde ileti, birden fazla kare ile tek bir sayfada algılanabilecek biçimde tasarlanır. Son karede verilmek istenen mesaj anlaşılır (Fidan, 2007, s. 45, Özer, 2007, s. 20).

Karikatür mizah unsurunun ağır bastığı bir sanat olması nedeniyle dikkat çekici ve akılda kalıcı bir özellik sergilemektedir. Ayrıca karikatür düşüncenin göz önünde canlanmasını sağlaması, karmaşık konuları basitleştirmesi, durumları belli bir sırada vermesi ve evrensel bir dile sahip olması nedeniyle okuyanda öğrenme isteği yaratmaktadır.

1. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİNDE KARİKATÜRLERİN YERİ

Uluslararası alanda söz sahibi olma konusunda yabancılara dil öğretiminin öneminin anlaşılması söz konusu alana yönelimi artırmıştır. Bu tespit, yabancılara Türkçe öğretimi konusunda etkili olma yollarını araştırmayı da beraberinde getirmiştir. Nitekim son yıllarda dil öğretim yöntemleri üzerine gerek teorik gerekse uygulamaya yönelik çalışmaların sayısının arttığı görülmektedir.

- Temel düzeyde Yabancılara Türkçe öğretimi, Avrupa Ortak Başvuru Metni'nin A1-A2 seviyesindeki kazanımlarını ön görür. A1-A2 tanımlayıcıları bu kazanımların sınırlarını belirler:

- Kendini, başkalarını ve varlıkları tanıtabilir. Bu bağlamda, nerede oturduğu, kimleri tanıdığı, nelere sahip olduğu gibi konuları ele alarak ve kalıplaşmış soru ifadelerini kullanarak başkalarıyla iletişim kurabilir.

Hatice Saat, Mehmet Er, Aliye Uslu Üstten
Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karikatürün A2 Seviyesinde Dil Bilgisi Öğrenme
Becerilerine Katkısı Üzerine Bir Uygulama: Hâl Ekleri Örneği

- Konuştuğu kişilerin yavaş ve anlaşılır bir şekilde konuşması ve yardıma hazır olması hâlinde onlarla basit düzeyde iletişim kurabilir.
- Somut gereksinimlerini karşılayabilmek adına bilinen, günlük ifadeleri ve çok temel deyimleri anlayabilir ve kullanabilir.
- Basit bir dil kullanarak kendi öz geçmişi ve yakın çevresi hakkında bilgi verebilir, anlık gereksinimlerini (tuvalete gitme, yardım isteme vb.) ve günlük temel ihtiyaçlarını karşılayabilir.
- Bildiği konularda doğrudan bilgi alışverişinde bulunarak basit düzeyde iletişim kurabilir.
- Kişisel, aile, alışveriş, iş ve yakın çevre ile ilgili konularda çok sık kullanılan temel deyimleri ve cümleleri anlayabilir (MEB Çeviri Komisyonu- 2, 2009, s. 33).

Temel düzey seviyesinde dil öğrenen kişinin öncelikle kendini, yaşadığı mekânı tanıtmayı ve günlük ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan ifadeleri öğrenmesi beklenir. Yabancılara Türkçe öğretimi üzerine yapılan araştırmalar bu süreçte görsel-işitsel uygulamaların dil öğretimine dair etkilerini açık bir biçimde ortaya koymaktadır.

Dil öğretiminde karikatürler doğru şekilde ve doğru yerde kullanıldığında söz konusu amaca hizmet etme yeterliliğine sahiptir. Nitekim yalnızca dil öğretiminde değil eğitimin çeşitli alanlarında uygulandığı ve yüksek oranda başarıya ulaşıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda karikatürlerin okul öncesi konuşma ve dinleme becerilerinde, fen, sosyal bilgiler ve Türkçe öğretiminde (Akran ve Kocaman, 2018; Çetin, 2012; Sayın, 2015; Durualp, 2006; Akengin ve İbrahimoğlu, 2010; Savaş, 2009) etkili olduğu görülmüştür.

Çetin, ilköğretim 7. sınıf Fen ve Teknoloji dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisini incelemek amacıyla yaptığı çalışmada yapılandırıcı yaklaşımla fen öğretiminde karikatür kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına olumlu katkı sağladığını belirtmiştir. Demirci (2013), 30 7. sınıf öğrencisi ile yaptığı uygulamada mizah ve karikatür kullanmanın fen ve teknoloji dersinde öğrencilerin başarılarını ve öğrencilerin motivasyonunu arttırmada geleneksel materyallere göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sayın'ın (2015) çalışmasında 7. sınıf öğrencilerinin Fen ve teknoloji dersinde kavram karikatürlerinin kullanılmasının öğrencilerin başarılarında anlamlı bir farklılığa sebep olmazken sorgulayıcı öğrenme becerileri ve motivasyonları üzerinde olumlu etkisi görülmüştür.

Savaş (2009), 7. sınıfta öğrenim gören 56 öğrenci ile Türkçe dersinde gerçekleştirdiği araştırmasında kontrol grubunda yapılandırmacı yaklaşıma dayalı karma yöntemler kullanmış, deney grubunda ise yapılandırmacı yaklaşıma dayalı mizah uygulamaları yapmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, deney grubunun akademik başarısının kontrol grubundan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Bu araştırmalarda elde edilen olumlu sonuçların nedeni, karikatürlerin görsel-işitsel araçlar sayesinde öğrencinin birden fazla duyusunun harekete geçirmesi ve konuya somut olarak bakabilmesini sağlamasıdır. Wright; dil öğretiminde görsellerin dil yapılarının öğretilmesi, soruları cevaplamada, cümle tamamlamada ve sözcük yerleştirmede ipucu sağladığını belirtmektedir (Wright, 1984, s. 120; Wright, (2003, s. 4-6; Wright ve Haleem, 1991). Her ne kadar dil öğretim yaklaşımlarında dil bilgisi öncelikli görülme de anlama, konuşma, yazma ve dinleme temel becerilerinin doğru anlaşılması ve kolay kavratılması için her seviyede ihtiyaç duyulmaktadır. Karikatür, bir öğretim materyali olarak dil bilgisi öğretimini ezbere dayalı anlayıştan uzaklaştırarak konuların kalıcı bir şekilde öğrenilmesinde katkı sağlayacaktır (Göçer ve Akgül, 2018, s. 98). Yabancılara Türkçe öğretiminde, karikatür kullanarak farklı uyarıcılar yardımıyla ilgiyi sürekli açık tutmak amaçlanmaktadır.

Öğrenci ilk olarak bulunduğu ortamı tanır ve bununla ilgili konuşur. Bu nedenle hâl ekleri öğretilirken öncelikle bulunma hâl ekinde başlanması, daha sonra ayrılma, yönelme ve belirtme hâl ekleri ile devam edilmesi daha uygundur. Hâl ekleri konusunda yaşanan sıkıntılar, bu sorunu çözmeye yönelik öğretici farklı yöntem ve tekniklerin üretilmesini gerektirmektedir.

Bu araştırmanın amacı karikatür destekli dil bilgisi öğretiminin Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin dil bilgisi düzeylerini belirlemedeki kullanılabilirliğini saptamaktır. Geleneksel dil bilgisi öğretim yöntemleri, konunun hızlıca kavranmasında ve devamlılık göstermesinde yetersiz kalmaktadır. Ayrıca karikatür yöntemiyle öğrencinin güdülenmesinin de daha yüksek tutulması amaçlandığı için öğretimin de etkinliğinin artırılması öngörülmektedir. Bu çalışma sayesinde dil öğretiminde kullanılan görsel araçlardan biri olan karikatürün ne oranda faydalı olduğu görülmüş olacaktır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel bir araştırma olup içerik analizi tekniği uygun olarak yapılmıştır. Bu yönüyle, nitel araştırmalar gözlem, görüşme doküman analizi, anket gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların

Hatice Saat, Mehmet Er, Aliye Uslu Üstten
Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karikatürün A2 Seviyesinde Dil Bilgisi Öğrenme
Becerilerine Katkısı Üzerine Bir Uygulama: Hâl Ekleri Örneği

doğal ortamda gerçekçi bir biçimde ortaya konmasına yönelik araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 77).

2.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, Ankara Gazi Üniversitesi Gazi TÖMER’de 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde Türkçe öğrenen A2 seviyesine başlamış yabancı uyruklu 30 öğrenci oluşturmaktadır. Gazi TÖMER’de 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenci sayısı 49 kız, 73 erkek olmak üzere toplam 122 kişidir. Bu araştırma için öğrenciler arasından A2 seviyesine başlamış olma ve gönüllük esasına göre 30 öğrenci örneklem alınmıştır. Seçilen öğrencilerin uyrukları, eğitim düzeyleri, yaşları, cinsiyetleri gibi demografik özellikleri açısından bir sınırlandırmaya gidilmemiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmanın verileri iki farklı uygulama ile elde edilmiştir. Uygulama üç farklı soru grubundan oluşmaktadır. Birinci grup sorularda öğrencilerden uygun hâl eklerini kullanarak cümledeki boşlukları doldurmaları istenmiştir. Bunun için farklı durumları ifade eden diyaloglarda hâl ekleri yazmaları gereken kısımlar boş bırakılmıştır. İkinci grup sorularda öğrencilerden içinde hâl eki geçen bir cümle ile soruya cevap vermesi beklenmiştir. Üçüncü soru grubunda duruma göre diyalog yazmaları istenmiştir. Soruların tamamı hâl eki kullanmaları gereken durum ve ifadeler içermektedir.

Uygulamanın birinci aşamasında üç soru grubu (boşluk doldurma, cevap cümlesi yazma ve diyalog oluşturma) metin içinde verilmiş ve bunları uygun hâl ekleri ile doldurmaları istenmiştir. Ardından aynı uygulamalar bu cümleleri ve diyalogları yansıtan karikatürlerle birlikte verilerek öğrencilerin cümlelerdeki ve diyaloglardaki boşlukları doldurmaları sağlanmıştır. Öğrenciler, ilk olarak 40 dakika içinde düz metinli soruları cevaplandırmış; ardından ikinci 40 dakikada karikatürlü sorulara cevap vermişlerdir.

Karikatürle dil öğretim yönteminde istenen başarının yakalanması için uygulanacak metinlerin resimlerle uygunluğu, metinlerin öğrencinin seviyesiyle eşdeğer olması ve konunun dikkat çekiciliği dikkat edilen unsurlar arasındadır.

2.4. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizi için SPSS 20 programında, betimsel ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Soruların analizi standart sapma, aritmetik ortalama, frekans, yüzde gibi betimsel istatistik hesaplamaları ile yapılmıştır. İçerik analizi yapılırken her cevap için kodlar belirlenmiştir.

3. BULGULAR

Öğrencilerin üç farklı gruptaki sorulara verdikleri cevaplara ilişkin bulgular aşağıda gösterilmektedir:

Tablo 1. Öğrencilerin 1. Grup Metin Sorularına Verdikleri Cevaplara Yönelik Bulgular

	0		1		2	
	f	%	F	%	f	%
1. soru	2	6,7	19	63,3	9	30
2. soru	4	13,3	15	50	11	36,7
3. soru	5	16,7	16	53,3	9	30
4. soru	1	3,3	20	66,7	9	30
5. soru	1	3,3	23	76,6	6	20
6. soru	1	3,3	27	90	2	6,7
7. soru	3	10,0	8	26,6	19	63,3
8. soru	1	3,3	19	63,3	10	33,3
9. soru	2	6,7	18	60	10	33,3
10. soru	3	10,0	9	30	18	60
11. soru	11	36,6	9	30	10	33,3
12. soru	3	10,0	19	63,3	8	26,6
13. soru	1	3,3	26	86,7	3	10
14. soru	2	6,7	22	73,3	6	20
15. soru	3	10,0	18	60	9	30
16. soru	1	3,3	28	93,3	1	3,3
17. soru	5	16,7	21	70	4	13,3
18. soru	4	13,3	16	53,3	10	33,3
19. soru	3	10,0	26	86,7	1	3,3
20. soru	7	23,3	21	70	2	6,7
21. soru	7	23,3	15	50	8	26,6
22. soru	2	6,7	21	70	7	23,3
23. soru	1	3,3	26	86,7	3	10,0
24. soru	1	3,3	18	60	11	36,7

Hatice Saat, Mehmet Er, Aliye Uslu Üstten
Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karikatürün A2 Seviyesinde Dil Bilgisi Öğrenme
Becerilerine Katkısı Üzerine Bir Uygulama: Hâl Ekleri Örneği

25. soru	1	3,3	24	80	5	16,7
26. soru	1	3,3	24	80	5	16,7
27. soru	5	16,7	18	60	7	23,3

Öğrencilerden birinci grup sorularda uygun hâl eklerini kullanarak cümledeki boşlukları doldurmaları istenmiştir. Öğrencilere karikatürlerde geçen ifadeler görseller olmadan düz cümleler ile verilmiştir. Öğrencilerden bu cümlelerde geçen boşlukları, uygun hâl ekleri ile doldurmaları istenmiştir. 1-5. sorular bulunma, 6-10. sorular yönelme, 11-15. sorular ayrılma, 16-20. sorular belirtme ve 21-27. sorular ilgi hâl eki yazılması gereken sorulardır. Verilen cevapların yüzdelik karşılıklarına bakıldığında büyük oranda “doğru” kullanım gözlemlenmektedir. Yalnız yönelme hâl eklerinin boş bırakıldığı 7 ve 10. sorularda “yanlış” cevapların yüzdesi “doğru”lara göre daha yüksek görülmüştür.

Tablo 2. Öğrencilerin 1. Grup Karikatür Sorularına Verdikleri Cevaplara Yönelik Bulgular

	0		1		2	
	f	%	f	%	f	%
1. soru	3	10,0	19	63,3	8	26,6
2. soru	6	20	16	53,3	8	26,6
3. soru	2	6,7	21	70	7	23,3
4. soru	1	3,3	26	86,7	3	10,0
5. soru	1	3,3	25	83,3	4	15,4
6. soru	1	3,3	26	86,7	3	10,0
7. soru	1	3,3	8	26,6	21	70
8. soru	3	10,0	21	70	6	20
9. soru	3	10,0	12	40	15	50
10. soru	2	6,7	11	36,7	17	56,6
11. soru	3	10,0	18	60	9	30
12. soru	5	16,7	21	70	4	13,3
13. soru	4	13,3	23	76,6	3	10,0
14. soru	3	10,0	24	80	3	10,0
15. soru	3	10,0	22	73,3	5	16,7
16. soru	1	3,3	26	86,7	3	10,0

17. soru	3	10,0	23	76,6	4	13,3
18. soru	4	13,3	21	70	5	16,7
19. soru	5	16,7	21	70	4	13,3
20. soru	7	23,3	20	66,7	3	10,0
21. soru	7	23,3	15	50	8	26,6
22. soru	2	6,7	22	73,3	6	20
23. soru	2	6,7	25	83,3	3	10,0
24. soru	1	3,3	20	66,7	9	30
25. soru	2	6,6	25	83,3	3	10,0
26. soru	3	10,0	24	80	3	10,0
27. soru	3	10,0	22	73,3	5	16,7

Karikatür kullanımının öğrencinin metni anlamlandırmasına ve doğru sonuca ulaşmasına etkisini belirlemek amacıyla hâl ekleri karikatür üzerinde gösterilmiştir. Böylece düz metin ve karikatürün hâl eki öğretimindeki karşılığı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Resim 1. Karikatür: Selçuk Erdem

Karikatürlü sorulardan elde edilen sonuçlar, düz metinden elde edilen sonuçlara yakındır. “Doğru” cevap oranları her iki durumda da “yanlış” cevaplardan daha fazla görünmektedir. Yalnız “doğru” cevapların oranları kendi içerisinde incelendiğinde artış belirgin bir şekilde gözlemlenmektedir.

Hatice Saat, Mehmet Er, Aliye Uslu Üstten
Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karikatürün A2 Seviyesinde Dil Bilgisi Öğrenme
Becerilerine Katkısı Üzerine Bir Uygulama: Hâl Ekleri Örneği

Tablo 3. Öğrencilerin 2. Grup Metin Sorularına Verdikleri Cevaplara Yönelik Bulgular

	0		1		2	
	f	%	f	%	f	%
1. soru	2	6,7	1	3,3	27	90
2. soru	2	6,7	9	30	19	63,3
3. soru	2	6,7	1	3,3	27	90
4. soru	2	6,7	7	23,3	21	70
5. soru	4	13,3	4	13,3	22	73,3
6. soru	2	6,7	3	10,0	25	83,3
7. soru	4	13,3	1	3,3	25	83,3
8. soru	2	6,7	2	6,7	26	86,7

İkinci grup sorularda öğrencilerden hâl eklerini kullanarak diyalogdaki soruya cevap yazması istenmiştir.

Resim 2. Karikatür: Selçuk Erdem

Düz metinli diyalogda hâl eki kullanımına dair yanlış kullanım oranının yüksek olduğu saptanmıştır. 1 ve 3. sorulara 27 öğrenci (%90); 8. soruya ise 26 öğrenci (86,7) en yüksek orandan yanlış cevap vermişlerdir.

Tablo 4. Öğrencilerin 2. Grup Karikatür Sorularına Verdikleri Cevaplara Yönelik Bulgular

	0		1		2	
	f	%	f	%	f	%
1. soru	4	13,3	25	83,3	1	3,3
2. soru	5	16,7	16	53,3	9	30
3. soru	4	13,3	23	76,6	3	10,0
4. soru	6	20	22	73,3	2	6,7
5. soru	12	40	16	53,3	2	6,7
6. soru	5	16,7	19	63,3	6	20
7. soru	5	16,7	22	73,3	3	10,0
8. soru	4	13,3	23	76,7	3	10,0

Öğrencilerden karikatürlü metinlerdeki diyalogları hâl eklerini kullanarak doldurmalarının istendiği bölümde karikatürlü metinlerdeki doğru cevap oranlarının düz metne göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 5. Öğrencilerin 3. Grup Metin Sorularına Verdikleri Cevaplara Yönelik Bulgular

	0		1		2	
	f	%	f	%	f	%
1. soru	6	20	14	46,7	10	33,3
2. soru	7	23,3	13	43,3	10	33,3
3. soru	14	46,7	9	30	7	23,3
4. soru	14	46,7	11	36,7	5	16,7
5. soru	5	16,7	11	36,7	14	46,7
6. soru	5	16,7	15	50	10	33,3
7. soru	7	23,3	18	60	5	16,7
8. soru	8	26,6	11	36,7	11	36,7

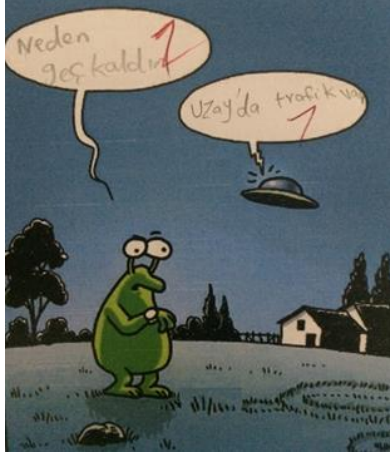
Hatice Saat, Mehmet Er, Aliye Uslu Üstten
Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karikatürün A2 Seviyesinde Dil Bilgisi Öğrenme
Becerilerine Katkısı Üzerine Bir Uygulama: Hâl Ekleri Örneği

Üçüncü grup sorularda öğrencilerden verilen duruma göre diyalog yazmaları istenmiştir. Bu bölümde öğrencilerin görsel destek olmadan yazdıkları diyalogların duruma uygun olma oranı en yüksek 60'dır. Öğretmen-öğrenci diyalogu istenen bu soruda 18 öğrencinin ifadeleri duruma uygundur. Uzun ve kısa diyalogu yazmalarının istendiği 3 ve 4. sorulara 14 öğrenci cevap vermemiş, bu soruları boş bırakmıştır. Aynı soruların karikatür destekli hâlinde 3. soruyu 13 öğrenci (43,3); 4. soruyu 12 (40) öğrenci boş bırakmıştır (bk. Tablo 6). Bu durum, görselin öğrencinin dünyasında bir anlam ifade edemediği şeklinde de yorumlanabilir.

Tablo 6. Öğrencilerin 3. Grup Karikatür Sorularına Verdikleri Cevaplara Yönelik Bulgular

	0		1		2	
	f	%	f	%	F	%
1. soru	4	13,3	13	43,3	13	43,3
2. soru	5	16,7	17	56,7	8	26,6
3. soru	13	43,3	11	36,6	6	20
4. soru	12	40	8	26,7	10	33,3
5. soru	5	16,7	17	56,6	8	26,6
6. soru	6	20	16	53,3	8	26,6
7. soru	10	33,3	13	43,3	7	23,3
8. soru	10	33,3	14	46,7	6	20

Karikatürden hareketle öğrencilerin yazdıkları diyalogların doğruluk oranı en yüksek 56,7'dir.

Resim 3. Karikatur: Selçuk Erdem **Resim 4.** Karikatur: İsmail Baran

Bu bölümde öğrencilerin soruya cevap verme oranı yüksek olmasına rağmen yazdıkları ifadeler çoğunlukla yanlış değerlendirilmiştir. Öğretmen ile öğrenci diyalogu sorusuna (5 ve 6. sorular) 25 öğrenci diyalog yazmış ancak 17 öğrencinin (56,6) yazdıkları ifadeler hâl eklerinin doğru kullanımı bakımından yanlıştır. Düz metinde en yüksek oranda doğru cevap 7. soruda görülmektedir. Nasrettin Hoca ile köylü diyalogunun olduğu 7. soru, düz metin olarak verildiğinde 18 öğrenci (%60) hâl ekini doğru kullanmışken, karikatur ile verildiğinde 13 öğrenci hâl eklerini doğru kullanarak bu soruya diyalog yazmıştır. Karikatürlü sorularda en yüksek doğru cevap oranı kuş ile onu besleyen kadın arasındaki diyalogu gösteren 2. soruda (%56,7) ve öğretmen-öğrenci diyalogu olan 5. soruda (%56,6) görülmektedir.

4. SONUÇ

Yabancılara Türkçe dil bilgisi öğretiminde yalnızca teorik bilgilere başvurulması konuyu kavramada soyutluğa yol açmaktadır. Bu nedenle bazı konuların kavratılmasında günlük hayatta karşılaşılabilecekleri durumların ve bunlara uygun görsel-işitsel materyallerin kullanılması, öğretimi kolaylaştırmaktadır. Bilişsel bir yaklaşımla dil öğretimi hedeflendiğinde görsel ve işitsel araçların yer verildiği uygulamaların kullanılması önem taşımaktadır. Hâl ekleri üzerine karikatur hazırlama ve hazırlanan materyalleri uygun seviyedeki öğrencilere uygulama yöntemiyle oluşturulan çalışmamızda elde edilen bulgular, karikatürle öğretimin büyük oranda başarıya ulaşarak

Hatice Saat, Mehmet Er, Aliye Uslu Üstten
Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karikatürün A2 Seviyesinde Dil Bilgisi Öğrenme
Becerilerine Katkısı Üzerine Bir Uygulama: Hâl Ekleri Örneği

öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verdiğini göstermiştir. Yabancılara Türkçe öğretiminde başarı seviyesinin artırılması için farklı duyu organlarına yönelik çalışmalar hazırlanarak öğrencinin öğrenirken eğlenmesi, bu sayede de isteğinin artması hedeflenmektedir. Kavratılması bakımından “hâl ekleri” gibi zor bir konunun karikatürle birleştirilmesi öğrencinin konuyu anlaması, uygulaması ve özümsemesi açısından son derece önemlidir. Karikatür gibi görsel bir araçla öğrenmede öğrenci birden fazla alıcısını çalıştırarak görselle yazıyı rahatça ilişkilendirir ve bağlantı kurarak cevaba kolayca ulaşır.

Mizahi unsurların dil öğretiminde kullanılması, her zaman ilgi çekici ve öğrenciyi motive edici bir unsur olmuştur. Eğlenerek öğrenmeyi sağlayan karikatürler dil becerilerinin geliştirilmesinin yanında kültürel aktarım için de önemli bir görsel materyaldir. Bununla birlikte sınıf içi iletişimi de olumlu etkileyecektir. “Türkçe dil bilgisi öğretiminin, geleneksel yolla yapılan Türkçe dil bilgisi öğretimine göre öğrenci başarısını daha fazla attırdığı belirlenmiştir. Diğer yandan Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullanılan karikatürler, öğretimi somutlaştırma bakımından da öğrenciler tarafından olumlu yönde değerlendirilmiştir.” (Yaman 2010: 1227).

Yapılan araştırmalar, yabancılara dil bilgisi öğretiminde en büyük sorunun hâl eklerinin öğretiminde çıktığını göstermektedir. Özkan (1992), Güven (2007) ve Akdoğan (1993) tarafından yapılan çalışmalarda başlangıç, orta ve ileri düzeyde Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatım kâğıtlarında en çok yanlış kullandıkları ekin belirtme hâl eki olduğu görülmüştür. Karababa (2009, s. 273) ise öğrencilerin belirtme ve yönelme ekinde zorlandıklarını tespit etmiştir. Atagül ve Cevher (2015, s. 294) tarafından yapılan çalışmada A2 seviyesini tamamlayan öğrencilerin sınav kâğıtlarında hâl ekinin kullanımını incelenmiş ve araştırmanın sonucunda öğrencilerin daha çok yönelme hâl ekinde hata yaptıkları belirlenmiştir. Melanlıoğlu (2012), yabancılara Türkçe öğretenlerin hâl eklerine ilişkin görüşlerini araştırdığı çalışmasında öğrencilerin eklerin yanlış yerde kullanılması, gerekli yerlerde kullanılmaması, fiillerle yanlış kullanılması gibi hatalar yaptıkları sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada yer alan katılımcılar arasında hâl eklerinin öğretiminde takip edilmesi gereken sıra konusunda görüş birliği olmadığı, sıralamanın gereksiz olduğunu düşünenlerin bulunduğu belirtilmiştir.

Çalışmada, düz metin ile verilen birinci grup sorulara verilen cevapların yüzdeleri karşılıklarına bakıldığında büyük oranda “doğru” kullanım gözlemlenmektedir. Bu sorular arasında en fazla yönelme hâl ekinin kullanımında yanlışlık görülmüştür. Aynı soruların karikatür destekli hâllerine verilen doğru cevap oranı, düz metin sorularına verilen cevapların doğruluk

oranına yakındır. Öğrencilerden hâl eklerini kullanarak diyalogdaki soruya cevap yazmalarının istendiği bölümde, karikatürlü metinlerdeki doğru cevap oranlarının düz metne göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Üçüncü grup sorularda öğrencilerin karikatürden hareketle yazdıkları diyalogların doğruluk oranı, düz metinde yazdıklarına göre daha yüksektir.

Çalışmanın sonunda, karikatür destekli öğretimin dil bilgisi öğretiminde ortaya çıkabilecek öğrenme güçlüklerini gidermede ve başarıyı artırmada etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca yapılan çalışmada öğrencinin karikatür sayesinde konuya ilgisinin arttığı, odaklanmada problem yaşamadığı, ezber bilgiyle değil yorumlamayla boşlukları doldurduğu gözlemlenmiştir. Ulaşılan sonuç göstermiştir ki karikatürle gerçekleştirilen öğretim yöntemi öğrencinin yorum gücünü arttırmakta ve kolaylıkla neden-sonuç ilişkisi kurmasını sağlamaktadır. Karikatür gibi etkili bir görsel aracın desteğiyle sürdürülen derslerin öğrenciyi isteklilik, anlaşılabilirlik, kalıcılık ve üretkenlik gibi birçok özellik sayesinde başarıya ulaştırdığı göz ardı edilemez bir sonuçtur.

Görsel unsurlar, öğrencinin hayal gücünü harekete geçirerek yazma verimini de artıracaktır. Dil bilgisi eğitiminin amacı kuralların kullanıma yedirilerek dil becerilerinin geliştirilmesini sağlamaktır. Karikatürler, A1, A2 seviyesinde Türkçe dil bilgisi kurallarını yavaş yavaş öğrenmeye başlayan öğrenciler için; bilginin somutlaştırılması anlamında oldukça faydalıdır.

4. ÖNERİLER

Dil öğretiminin aynı zamanda bir kültür aktarımı olduğu akıldan çıkarılmamalıdır. Dikkat edilmesi gereken hususlardan biri kullanılan materyalin hem öğrenci seviyelerine hem de Türk kültürüne uygun olmasıdır. Hoşgörüsüzlük barındıran, ötekileştirici, aşağılayıcı ifadelerle sahip olanlar kullanılmamalıdır.

Hâl eklerinin öğretiminde karikatür kullanımı, tüm dil becerilerine yönelik farklı uygulamalarla yapılabilir. Boşluk doldurma, karikatürü yorumlama ve tartışma, kelime öğretimi (eş, karşıt, mecaz anlam), farklı dil bilgisi konuları, deyimler gibi konular karikatürlerle öğretilir. Nitekim dil öğretimindeki diğer başlıklarda benzer anket/uygulama çalışmaları yapılması verilerin pekişmesine olanak sağlar.

Dil öğretimine eğlence unsurunu da katan ve akılda kalıcılığı artıran karikatürler, öğretimin etkinliğini artıracak güçlü materyallerdir.

Hatice Saat, Mehmet Er, Aliye Uslu Üstten
Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karikatürün A2 Seviyesinde Dil Bilgisi Öğrenme
Becerilerine Katkısı Üzerine Bir Uygulama: Hâl Ekleri Örneği

KAYNAKLAR

- Akdoğan, G. (1993). *Yabancıların Türkçe Öğreniminde Ad Durumu ve Çekim Açısından Sık Rastlanan Yanlışlar ve Nedenleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akengin, H., İbrahimoglu, Z. (2010). Sosyal Bilgiler Dersinde Karikatür Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarısına ve Derse İlişkin Görüşlerine Etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (2), 1-19.
- Akran, S., Kocaman, İ. (2018). Karikatüre Dayalı Öğrenme-Öğretme Modelinin Okul Öncesi Öğrencilerin Konuşma ve Dinleme Becerilerine Etkisi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9 (2): 105-122.
- Atagül, Y., Cevher, Ö. (2015). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Hâl Eki Sorunsalı (Sakarya Üniversitesi Örneği). *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 3 (5): 294-332.
- Candaş Karababa, C. (2009). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi ve Karşılaşılan Sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2): 265-277.
- Coll, R. K. (2005). The role of models/and analogies in science education: Implications from research. *International Journal of Science Education*, 27(2), 183-198.
- Çetin, E. (2012). *Karikatürler ile Zenginleştirilmiş Fen ve Teknoloji Dersinin Öğrenci Başarısı ve Tutumları Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Demirci, G. (2013). *Eğitimde Mizah ve Karikatür Kullanmanın Öğrenci Başarısı ve Motivasyonuna Etkisi: Ortaokul 7. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Durualp, E. (2006). *İlköğretimde Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karikatür Kullanımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Fidan, B. (2007). *Reklam ve Karikatür*. İstanbul: Fikir Kitaplığı.
- Göçer, A., Akgül, O. (2018). Türkçe Eğitiminde Karikatür Kullanımı ve Eğitsel Değeri, *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 86-100.

- Güven, E. (2007). *Yabancıların Türkçe Öğrenirken Ad Durum Eklerinde Yaptıkları Hataların Çözümlemesi ve Bu Hataların Giderilmesine Yönelik Öneriler*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Keogh, B., Naylor, S. (1999). "Concept Cartoons, Teaching and Learning in Science : An Evaluation. *International Journal of Science Education*, 21(4): 431-446).
- Keogh, B., Naylor, S. (2000). Teacher and learning in science using concept cartoons: Why Dennis wants to stay in at play time. *Australian Primary and Junior Science Journal*, 16, 10-14.
- MEB (2009). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme*, Ankara: MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- Melanlıoğlu, D. (2012). Yabancılar Türkçe Öğretmenlerin Hâl Eklerinin Öğretimine İlişkin Görüşleri: Nitel Bir Araştırma. *Turkish Studies - International Periodical ForThe Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7 (4): 2401-2411.
- Özer, A. (1998). *Kuramsal ve Uygulamalı Karikatür*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özer, A. (2007). Karikatür ve Eğitim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 84, 19-25.
- Özkan, A. (1992). *Yabancıların Türkçeyi Öğrenmeleri Esnasında Yaptıkları İsim Hâl Ekleri Yanlışları ve Bu Konunun Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Savaş, S. (2009). *İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Derslerinde Mizah Kullanımının Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak: Zonguldak Karaelmas Üniversitesi.
- Sayın, Ş. (2015). *İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi 7. Sınıf 'Işık' Ünitesinin Öğretiminde Kavram Karikatürleri Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarıları, Sorgulayıcı Öğrenme Becerileri Algıları ve Motivasyonları Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Hatice Saat, Mehmet Er, Aliye Uslu Üstten
Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karikatürün A2 Seviyesinde Dil Bilgisi Öğrenme
Becerilerine Katkısı Üzerine Bir Uygulama: Hâl Ekleri Örneği

Stephenson, P. & Warwick, P. (2002). Using concept cartoons to support progression in students' understanding of light. *Physics Education*, 37(2), 135-141.

Şenyapılı Ö. (2003). *Neyi, Neden, Nasıl Anlatıyor Karikatür? Kim, Niye Çiziyor?* Ankara: OTDÜ Yayıncılık.

Uğurel, I. Moralı, S. (2006). Karikatürler ve Matematik Öğretiminde Kullanımı, *Milli Eğitim Dergisi*, 170. 32-46.

Wright, A. (1984). *1000+ Pictures for teachers to copy*. London: Longman.

Wright, A. (2003). *Pictures for language learning*. Cambridge: Cambridge University Press.

Wright, A., Haleem, S. (1991). *Visuals for the language classroom. Longman keys to language teaching*. London: Longman.

Yaman, H. (2010). Bir Öğretim Aracı Olarak Karikatür, Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi Üzerine Bir Araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(2): 1215-1242.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.